

BM-II.059.1.337.2024

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w związku z interpelacją nr 3394 Pani Poseł Krystyny Skowrońskiej przesyłam poniższe wyjaśnienia.

Zgodnie z przepisami ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901, z późn. zm.) odpłatność za pobyt mieszkańca w domu pomocy społecznej ponoszona jest do wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańca (ustalanego indywidualnie dla każdej tego typu placówki).

Ustawodawca w art. 61 ww. ustawy wskazał, że obowiązani do wnoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej są w kolejności: mieszkaniac domu - w przypadku osób małoletnich przedstawiciel ustawowy z dochodów dziecka - następnie małżonek, zstępni przed wstępnymi oraz gmina.

Stosownie do ust. 2 przywołanego przepisu opłatę za pobyt w domu pomocy społecznej wnoszą:

1. mieszkaniac domu, jednak w wysokości nieprzekraczającej 70% swojego dochodu, a w przypadku osób małoletnich przedstawiciel ustawowy z dochodów dziecka, również do wysokości 70% tego dochodu;
2. małżonek, zstępni przed wstępnymi - zgodnie z umową zawartą w trybie art. 103 ust. 2:
 - a) w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jeżeli dochód jest wyższy niż 300% kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej, przy czym kwota dochodu pozostająca po wniesieniu opłaty nie może być niższa niż 300% tego kryterium,
 - b) w przypadku osoby w rodzinie, jeżeli posiadany dochód na osobę jest wyższy niż 300% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie, z tym że kwota dochodu pozostająca po wniesieniu opłaty nie może być niższa niż 300% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie;
3. gmina, z której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej - w wysokości różnicy między średnim kosztem utrzymania w domu pomocy społecznej a opłatami wnoszonymi przez osoby, o których mowa w pkt 1 i 2.

Z powyższej regulacji wynika, że obowiązek odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej obciąża w pierwszej kolejności mieszkańca, dopiero potem członków jego rodziny (w wymienionej kolejności), w ostateczności zaś gminę.

W przypadku ponoszenia odpłatności za pobyt członka rodziny w domu pomocy społecznej przez osoby określone w art. 61 ust. 1 pkt 2 ustawy o pomocy społecznej, na podstawie art. 103 ust. 2 ustawy, wysokość ponoszonej przez nie odpłatności ustalana jest w umowie zawartej z kierownikiem ośrodka pomocy społecznej. Forma umowy stwarza możliwość negocjacji

i wypracowania kompromisu między stronami, bowiem przy ustalaniu opłaty brana jest pod uwagę nie tylko wysokość dochodów, ale również możliwości każdej z osób.

Ustawa o pomocy społecznej zawiera także przepisy umożliwiające nieponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca w domu pomocy społecznej.

Obligatoryjnego zwolnienia z ponoszenia odpłatności dokonuje się na podstawie art. 64 a tej ustawy. Przepis dotyczy sytuacji przedstawienia prawomocnego orzeczenia sądu o pozbawieniu rodzica władzy rodzicielskiej nad osobą zobowiązaną albo prawomocnego orzeczenia sądu o skazaniu za umyślne przestępstwo popełnione z użyciem przemocy na szkodę osoby obowiązanej do wnoszenia opłaty, jej małoletniego rodzeństwa lub jej rodzica.

Obowiązujące przepisy art. 64 b ustawy o pomocy społecznej przewidują możliwość zwolnienia Członków Korpusu Weteranów Walk o Niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej z ponoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej, na ich wniosek albo z urzędu, całkowicie lub częściowo. Przy podejmowaniu decyzji o całkowitym albo częściowym zwolnieniu członka Korpusu Weteranów Walk o Niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej z opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej albo o odmowie zwolnienia organ bierze pod uwagę możliwości i sytuację finansową gminy.

Natomiast fakultatywne przesłanki zwolnienia z odpłatności wskazuje art. 64 ustawy o pomocy społecznej. Zgodnie z tym przepisem osoby wnoszące opłatę lub obowiązane do wnoszenia opłaty za pobyt mieszkańca domu w domu pomocy społecznej można zwolnić z tej opłaty częściowo lub całkowicie, na ich wniosek, po przeprowadzeniu rodzinnego wywiadu środowiskowego, w szczególności jeżeli:

- wnoszą opłatę za pobyt innych członków rodziny w domu pomocy społecznej, ośrodku wsparcia lub innej placówce;
- występują uzasadnione okoliczności, zwłaszcza długotrwała choroba, bezrobocie, niepełnosprawność, śmierć członka rodziny, straty materialne powstałe w wyniku klęski żywiołowej lub innych zdarzeń losowych;
- małżonkowie, zstępni, wstępni utrzymują się z jednego świadczenia lub wynagrodzenia;
- osoba obowiązana do wnoszenia opłaty jest w ciąży lub samotnie wychowuje dziecko;
- osoba obowiązana do wnoszenia opłaty lub jej rodzic przebywała w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub placówce opiekuńczo-wychowawczej, na podstawie orzeczenia sądu o ograniczeniu władzy rodzicielskiej osobie kierowanej do domu pomocy społecznej lub mieszkańcowi domu;
- osoba obowiązana do wnoszenia opłaty przedstawi wyrok sądu oddalający powództwo o alimenty na rzecz osoby kierowanej do domu pomocy społecznej lub mieszkańca domu;
- osoba obowiązana do wnoszenia opłaty wykaże, w szczególności na podstawie dokumentów dołączonych do wniosku, rażące naruszenie przez osobę kierowaną do domu pomocy społecznej lub mieszkańca domu obowiązku alimentacyjnego lub innych obowiązków rodzinnych względem osoby obowiązanej do wnoszenia opłaty.

Katalog zwolnień z odpłatności zawarty w art. 64 ustawy o pomocy społecznej jest otwarty, o czym świadczy użycie zwrotu „w szczególności”. Ośrodek pomocy społecznej może więc zwolnić osobę z odpłatności także ze względu na wystąpienie innych, niewymienionych w tym przepisie okoliczności. Ze względu na jednostkowy rys każdej sytuacji, ośrodek pomocy społecznej podejmuje decyzję o ewentualnym zwolnieniu danej osoby z odpłatności po przeprowadzeniu rodzinnego wywiadu środowiskowego, a co za tym idzie - po ustaleniu sytuacji życiowej osoby do niej zobowiązanej. Decyzję w sprawie podejmuje kierownik ośrodka pomocy społecznej, do którego należy wystąpić z odpowiednio uzasadnionym wnioskiem. Należy

podkreślić, że na każdym etapie postępowania osoba może wystąpić z wnioskiem do ośrodka pomocy społecznej o zmianę wysokości opłaty, jeżeli zmieniły się okoliczności, wzięte pod uwagę przy jej ustalaniu.

Jeżeli osoba nie zgadza się z decyzją, może wystąpić z uzasadnionym wnioskiem do ośrodka pomocy społecznej o zmniejszenie opłaty.

W przypadku wydania decyzji administracyjnej, ustalającej wysokość odpłatności, stronie przysługuje prawo odwołania do samorządowego kolegium odwoławczego, a w dalszej kolejności skarga do wojewódzkiego sądu administracyjnego.

Wynika stąd, że osoby obowiązane do ponoszenia odpłatności za pobyt członka rodziny w domu pomocy społecznej mogą skorzystać z przysługujących im możliwości wynegocjowania opłaty na odpowiadającym im poziomie, a w uzasadnionych przypadkach częściowego lub całkowitego zwolnienia albo zmniejszenia kwoty opłaty.

Jednocześnie informuję, że osoby skierowane do domu pomocy społecznej przed 1 stycznia 2004 r. ponoszą odpłatność w wysokości do 70% swojego dochodu, natomiast reszta dotowana jest z budżetu państwa.

Zgodnie z art. 87 ustawy z 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2024 poz. 356), powiat otrzymuje dotację z budżetu państwa na mieszkańców domów pomocy społecznej prowadzonych w ramach zadania własnego lub prowadzonych na jego zlecenie, umieszczonych tam na podstawie skierowania wydanego przed 1 stycznia 2004 roku (tzw. „stare zasady”). Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, w zależności od sytuacji finansowej domów pomocy społecznej w powiecie, a także od uzyskanych dochodów z tytułu odpłatności za pobyt w domu, wojewoda może zwiększyć kwotę dotacji dla powiatu do 20%, a w przypadku domów pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie nawet o 50%.

Wojewoda, jako dysponent środków finansowych, w oparciu o przyznany przez Ministra Finansów na etapie prac nad projektem ustawy budżetowej limit wydatków na zadania z pomocy społecznej, planuje wydatki na dofinansowanie bieżącej działalności domów pomocy społecznej oraz dokonuje zmian w budżecie. W trakcie roku budżetowego, w miarę możliwości finansowych, uzupełniane są środki na realizację planu wydatków w budżetach wojewodów, w tym na dofinansowanie utrzymania domów pomocy społecznej oraz na dotacje na mieszkańców przyjętych na tzw. „starych zasadach”. Podział środków rezerw celowych dokonywany jest w uzgodnieniu z wojewodami. Podkreślenia wymaga jednak, że możliwość przyznania dotacji z budżetu państwa nie zmienia faktu, że zadanie realizowane jest jako zdanie własne jednostek samorządu terytorialnego, a sposób ustalania odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej jest jednakowy dla wszystkich jego pensjonariuszy.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Katarzyna Nowakowska

Podsekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/